

Motion till riksdagen 2025/26:273

av Elisabeth Thand Ringqvist (C)

med anledning av skr. 2024/25:140 2025 års redogörelse för företag med statligt ägande

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att statligt ägande endast ska ske när det finns särskilda skäl och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om LKAB:s fortsatta statliga ägande och återföring till lokalsamhällen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Vattenfall ska fortsätta att vara statligt ägt och driva klimatomställningen och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveaskog ska förbli statligt men reformeras för ökad biologisk mångfald och lokalt inflytande och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Svenska Spel bör avyttras och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att statens ägande i Telia successivt ska minska och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten bör möjliggöra för lärosätena att själva ta över hela eller delar av ägandet av deras fastigheter och på sikt avveckla ägandet i Akademiska Hus och tillkännager detta för regeringen.

Statens roll som ägare

Centerpartiet anser att statligt ägande endast är motiverat när särskilda skäl föreligger – exempelvis nationellt intresse, säkerhets- eller försörjningspolitiska skäl – eller när viktiga samhällsuppdrag inte kan uppfyllas utan statligt inflytande. På övriga områden

bör staten vara en stark och neutral beställare, upphandlare och reglerare – inte en aktör på marknaden.

Den nya ägarpolicyen

Vi välkomnar att regeringen i 2025 års ägarpolicy valt en mer omfattande och systematiskt uppbyggd modell än tidigare. Policyen är tydligare uppdelad i två delar – dels statens roll som ägare, dels principerna för styrning och förvaltning – vilket stärker transparens och långsiktighet. Vi ser flera nyheter som är positiva:

- Totalförsvar och krisberedskap. Det är bra att bolag med statligt ägande nu förväntas bidra till Sveriges beredskap för kris och krig.
- Omställningsförmåga. Fokus på innovation, digitalisering och förmåga till strategisk omställning är välkommet, även om vi saknar en tydligare koppling till klimat-omställningen.
- Långsiktighet och hållbart värdeskapande. Kopplingen till Agenda 2030, Parisavtalet och FN:s ramverk för biologisk mångfald är viktig, men här krävs också konkreta styrmedel för att målen ska bli verklighet.
- Styrning och transparens. De nya kraven på rapportering, IFRS-redovisning, målstyrning och ägardialoger är en förbättring.
- Ersättningar. Skärpta regler om lön, pensioner och avgångsvederlag stärker förtroendet.
- Nomineringar. Att rekrytering ska ske kompetensbaserat, präglas av mångfald och utesluta aktiva politiker i styrelser är i linje med vad Centerpartiet länge förespråkade.
- Konkurrensneutralitet. Förtydligandet om EU:s statsstödsregler och krav på lika villkor för privata aktörer är en förstärkning.

Samtidigt måste det understrykas att en policy aldrig kan ersätta behovet av politiska beslut om ägandet. För Centerpartiet är grundprincipen tydlig: Staten ska enbart äga bolag där särskilda skäl föreligger. På denna punkt saknas fortfarande en plan från regeringen för avyttringar av de bolag som verkar på fullt fungerande marknader.

Bolagsspecifika ställningstaganden

- LKAB ska förbli statligt, men en större del av värdeskapandet ska återföras till de regioner där verksamheten bedrivs, samtidigt som bolaget ska vara ett verktyg i klimatomställningen.
- Vattenfall ska förbli statligt och vara en föregångare i energiomställningen, inklusive satsningar på fossilfri energi och bio-CCS.
- Sveaskog ska förbli statligt men reformeras för att sätta biologisk mångfald, arrenden för småskaligt brukande och lokalt inflytande i centrum.
- Svenska Spel bör säljas. Spelmarknaden ska regleras genom licenser och tillsyn, inte genom statligt ägande.
- Telia verkar på en konkurrensutsatt marknad. Statens ägande bör därför successivt minska, samtidigt som staten ska säkra digital infrastruktur och bredbandsutbyggnad genom reglering och investeringar.

- Centerpartiet anser att staten bör möjliggöra för lärosätena att själva ta över hela eller delar av ägandet av sina fastigheter och på sikt avveckla ägandet i Akademiska Hus för att lärosätena ska få större råddighet över sina fastigheter.

Elisabeth Thand Ringqvist (C)